

Ülkemizdeki Tüketici Örgütleri

- Tüketicuyu korumaya yönelik faaliyetlerde bulunan, tüketiciler tarafından kurulmuş **bağımsız tüketici örgütlerinin kuruluşu özellikle gelişmiş ülkelerde çok eski tarihlere dayanmasına rağmen;**
- Türkiye’de bu hareketlerin başlangıç noktasının 1990’lı yıllarda olması bu hareketlerin ülkemiz açısından ne kadar yeni olduğunun göstergesidir.

- • 1990 yılı ve sonrasındaki belirgin hareketlilik örgütlenme modeli itibariyle farklılıklar göstermektedir.
- Bunları şu şekilde sınıflandırabiliriz:
- 1.Tüketici Dernekleri
- 2.Tüketici Kooperatifleri
- 3.Vakıflar

1. TÜKETİCİ DERNEKLER

- Özellikle 1990'lı yıllarda yaygın olarak kurulan tüketici dernekleri yapısal olarak üç ana grup içinde değerlendirilebilir:

• 1.1.Bağımsız, Gönüllü Çalışan Dernekler :

- Bu dernekler doğrudan tüketiciler tarafından kurulan derneklerdir.
- Hiçbir ticari kuruluş, kişi, marka ve politik çevreye bağlı olmadan,
- yayın organlarına **ilan ve reklam almadan,**
- finansman ve çalışmalarını **üyelerinin gönüllü katkı ve katılımlarıyla** sürdürürler.
- U.A. normlarda belirlenen nitelikteki bağımsız tüketici örgütleridir

• 1.2.Kısmen Bağımlı Dernekler :

- Özellikle 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki yasanın çıkmasından sonra sayıları hızla artmıştır.
- Bunlardan bir kısmı, **bazı resmi kurumların imkanlarından** da yararlanarak kurulmuşlar ve o resmi kurumun yönlendirmesi ile varlıklarını sürdürmektedirler.
- Diğer bir şekli de bazı **konfederasyonların destekleri ve sendikal olanaklardan** yararlanılarak kurulmuş derneklerdir

- Her iki örgütlenme modeli de tek bir merkezden organize edilmesine rağmen merkez-şube şeklinde değil,
- ayrı ayrı dernekler olarak değişik bölgelerde o yerin ismini alarak kurulmuşlardır.

• 1.3.Ticari Faaliyet İçindeki Dernekler veya Kuruluşlar :

- Ülkemizde tüketici hareketinin son on yılda gösterdiği gelişmeler kimilerinin “ticari faaliyetlerini” bu alana yöneltmesine neden olmuştur.
- Logoların önüne veya sonuna “tüketici” ibaresi koyarak piyasaya birçok yayın sürülmüştür.
- **Bunların ortak özelliği**, göstermelik bir iki yazıdan sonra ilan veya reklamla sayfalarını doldurup, tüketicileri de malzeme olarak kullanarak **ticari çıkar sağlamaktır** .

2.TÜKETİCİ KOOPERATİFLERİ:

- Tüketicinin korunması amacıyla oluşturulan örgütlenme biçimlerinden biri de tüketim kooperatifleridir.
- Özellikle dar ve sabit gelirli tüketicilerin temel tüketim mallarına olan ihtiyaçlarını daha uygun koşullarda sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.

- **Tüketim kooperatifleri üç ana grupta örgütlenmişlerdir:**

- **2.1.İşyeri Kooperatifleri :**

- Bunlar değişik iş yerlerinde veya kamu kuruluşlarında çalışanların oluşturdukları kooperatiflerdir.
- Bu kooperatiflerin **satış yerleri** (ofis,dükkan vb.) genellikle ilgili kuruluş tarafından bedelsiz sağlanmaktadır.
- Nakliye, depolama, personel v.b. birçok giderleri de işyerince karşılanmaktadır.
- Bu tip kooperatifler kendilerine sağlanan bu olanaklar nedeniyle ve kar amacı gütmedikleri için fiyatlarda kısmi de olsa bir indirim yapabilmektedirler.

• 2.2.Semt Kooperatifleri :

- Bu tip tüketim kooperatifleri 70'li yılların sonlarında yaygınlaşmıştır. Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde örgütlenmişlerdir.
- 1978 yılında **Ankara'da Halk-Koop Ankara Birlik,**
- 1979'da **İstanbul'da Marmara Birlik ve İzmir'de Ege Tüko-Birlik** adıyla üst örgütlenmeler oluşturulmasına rağmen,
 - **1980 yılından itibaren varlıklarını sürdüremeyerek dağılmışlardır.**

- 2.3.Sendikalar Tarafından Organize Edilen Tüketim Kooperatifler :
- Bu kooperatifler aynı zamanda işyeri kooperatifi olmakla beraber merkezi olarak organize edilmeleri ve sendikalardan finansal destek almaları nedeniyle farklıdır.
- **Tüketim kooperatifleri** bütün iyi niyetli çabalara ve gösterilen özverilere rağmen tüketicilerin korunması açısından **etkin bir güç olamamışlardır.**

3.VAKIFLAR

- Tüketicuyu koruma alanındaki vakıflar, dernek ve kooperatifler kadar yaygın değildir